

Ekoteologiaa juurta jaksain

Pauliina Kainulainen

toim. Kirsi Erkama

Sisällys

Johdanto	3
Ekoteologian tavoitteita kirkon kasvatustyössä	3
Teologiaa ekokriisin ajassa	4
Ekoteologiaa	5
Viljelyä ja varjelua, mutta myös uudenlainen identiteetti	5
Luomakunnan pyhyys kristinuskossa	5
Pelastuksen laajenevat kehät	6
Valtakunnan toisenlainen todellisuus	8
Jeesuksen vertausten antia	9
Pyhästä Hengestä	11
Jeesuskin vetäytyi luontoon	12
Vapautuksen teologiaa	13
Kristinuskon vastakulttuurina ja vapautusliikkeenä	13
ORLE ja Kestävän kehityksen ulottuvuudet	14
Eläinteologiaa	16
Ihmiskeskeisyydestä ja luonnonhallinnasta uuteen suhteeseen	16
Jokaisen eläimen pyhyys	17
Ystävyys eläinten kanssa: esikuva tulevasta paratiisista	17
Luontohengellisyiden teologiaa	18
Lähdetään ulos	18
Yhteys paikkaan	18
Katoavaisuudesta	19
Siirtymä kohtuuden kulttuuriin	20
Nuori seurakuntalaisena ja Kristuksen kirkon jäsenenä	20
Raamatun antia	21
Vanhan testamentin keskeistä antia	22
Vapautuksen teologian perusteita	23
Eläinteologiaa	24
Kohtuullisuudesta	24
Muutos ja tulevaisuudenusko	24
Materiaaleja	25
Kirjallisuutta	25
Kirjallisuutta oppimistuokioihin ja hiljentymishetkiin	25
Teologista taustaa	26
Tieteen näkökulmia	28

Johdanto

Kirkossamme ekoteologiaa eli luomakunnan vaalimiseen keskittyvää uskontulkintaa on tehty 1980-luvulta saakka. Luontohengellisyydellä eli luonnossa hiljentymisellä on hyvin pitkät perinteet. 2000-luvun mittaan luomakuntavastuu on saanut konkreettisia muotoja esimerkiksi Kirkon ympäristödiplomijärjestelmän kehittymisen myötä. Tässä dokumentissa keskitytään luomakuntavastuun *teologisiin* lähtökohtiin ja siihen, miten ne voisivat tulla todeksi kirkkomme kasvatustyössä. Työntekijälle nämä teologiset perusteet tarjoavat mahdollisuuksia perustella ekologisen vastuun ja globaalin oikeudenmukaisuuden näkökulmien merkitystä työyhteisössä. Esimerkiksi paluu Raamatun tarjoamaan kokonaisvaltaiseen käsitykseen pelastuksesta näyttää, että työ rauhan, oikeudenmukaisuuden ja luomakunnan eheyden puolesta on osa seurakunnan hengellistä perustehtävää.

Ekoteologia ei ole vain yksi teologinen sektori vaan koko kristillisen teologian uudistumista. Teologian ja hengellisyyden tulee koskettaa ihmistä ja johtaa muutokseen. Jeesuksen sanoman ytimeen kuului kehoitus *mielenmuutokseen*, koko elämää koskevaan suunnanmuutokseen. Kristittyjä ja teologian syväluottavuutta tarvitaan maailmassa ekokriisin keskellä, sillä teologia liikkuu kriisin juurisyiden tasolla. Kääntymys tarkoittaa myös *ekologista mielenmuutosta*. Tulevaisuudenuskon perustana on Jumalausko: Jumala on voimallisinta mitä on, ei ole syytä toivottomuuteen tai pelkoon.

Ihmettely luomakunnan aarteiden keskellä sisältää syvän hengellisen ulottuvuuden, todetaan rippikoulusuunnitelmassa *Suuri ihme*. Luomakunnan ihmettely johtaa ymmärtämään uudella, kestävämmällä tavalla luontoyhteytemme perustavanlaatuisuuden. Luontoyhteys auttaa ja tukee lasta ja nuorta, joka kärsii ahdistuksesta, masennuksesta tai levottomuudesta.

Nuorille on tarjolla lohtua ja toivoa, erityisesti jaetussa elämässä ja yhteisessä toiminnassa syntyvää. Kirkon kasvatustyötä on hyvä kehittää siihen suuntaan, että myös lasten ja nuorten luontosuhteeseen ja tulevaisuudenuskoon liittyvät kysymykset tulevat kuulluiksi ja että heitä kannustetaan osallisuuteen ja vaikuttamiseen – myös nuoruuden jälkeen aikuisina seurakuntalaisina ja tämän yhteiskunnan jäseninä. Tämäkin on yksi tapa pitää tarjolla merkityksellisyyden kokemuksia: mitä kristillinen usko ja toivo voi antaa tässä ajassa.

Ekoteologiseen lähestymistapaan niveltävät hyvin rippikoulusuunnitelman yleistavoitteet siitä, että nuoret kokevat yhteyttä ja pyhyyttä, oppivat hiljentymään sekä kantamaan vastuuta toisista ja koko luomakunnasta. Ekoteologiassa paikallinen ja globaali ulottuvuus liittyvät aina yhteen. Rippikoulussa nämä näkökulmat voi integroida moniin teemoihin, kuten esimerkiksi:

Jumala, luominen, pelastus, syyllisyys, armo, Jeesuksen vertaukset, Pyhä Henki, kaste, ehtoollinen; eettiset kysymykset, rukous, hiljaisuus, toiminta luonnon puolesta, oikeudenmukaisuus lähellä ja globaalisti, tasavertaisuus, rauha; katoavaisuus ja kuolema, ylösnousemus.

Ekoteologian tavoitteita kirkon kasvatustyössä

* Luontoyhteys pitää huolta lapsesta ja nuoresta eli Luoja luomakuntansa kautta pitää huolta.

* Ihminen pitää huolta luonnosta. Tämän ajan todellisuutta on ekologinen kriisi sekä monien lasten ja nuorten ahdistus, osaksi luontoyhteyden katkeamisen vuoksi. Kirkon kasvatustyö tukee energian suuntaaminen toimintaan, mikä helpottaa ahdistustakin.

* Spiritualiteetti edellä: luontohengellisyys on spiritualiteettia korostavaa ekoteologiaa. Ekologisen kriisin keskellä tarvitaan hengellisyyden voima mukaan muutosta tekemään. Hiljainen rukous ja

rukous luomakunnan keskellä antavat voimaa ja suuntaa elämälle. Kasvatustyössä kannustetaan lapsia ja nuoria lähtemään ulos, fyysinen yhteys luomakuntaan tasapainottaa elämää.

* Kirkon kasvatustyössä tutustutaan Raamatun alkukertomusten kehoitukseen viljellä ja varjella luomakuntaa – mutta pyritään myös syventämään ekoteologista otetta ja saamaan aikaan kestävää muutosta.

Teologiaa ekokriisin ajassa

Teologian tulee elää omassa ajassaan ja olla tietoista sen keskeisistä kysymyksistä. Kontekstuaalisuus merkitsee, että teologia ottaa vakavasti sekä Raamattuun ja kirkon uskonperintöön tallennetun kokemuksen, että kokemuksen nykyhetkestä. Ajassamme nuoret ja kaikenikäiset ovat (enemmän tai vähemmän tietoisesti) huolissaan luomakunnan tasapainon häiriintymisestä ja globaalista eriarvoisuudesta.

Ortodoksinen patriarkka Bartolomeos on sanonut: ”Ilmastonmuutos on oire moraalisesta ja hengellisestä häiriötilasta.” On kiinnitettävä huomiota ympäristöongelmien juurisyihin, jotka liittyvät vallitsevaan maailmankuvaamme: se on materialistinen ja kulutuskeskeinen. Ihmisen hyöty ajaa muiden lajien ja luomakunnan kokonaisuuden elinvoiman ohi.

Tämä on samalla teologinen haaste. Kristillinen teologia on liian usein osoittautunut ihmiskeskeiseksi, ja on korostettu ihmisen hallintavaltaa muun luonnon yli. Tällainen raamatuntulkinta on vakavasti yksipuolista, sillä Raamattu ei missään anna ihmiselle valtuutusta riistää luomakuntaa tai kohdella eläimiä huonosti.

Kristillinen teologia on ollut pitkään hampaatonta estämään ihmiskuntaa kulkemasta yhä pidemmälle ekologisen kriisin suuntaan. Mutta viime vuosikymmeninä on eri puolilla maailmaa tehty yhä enemmän nk. *ekoteologiaa*. Samoin kiinnostus kasvaa käytännön *luontohengellisyyteen*, jossa seurakunnan elämä toteutuu monin tavoin ulkona, keskellä luomakuntaa.

Luterilaisen teologian ekologisiin painotuksiin tutustumisen voi aloittaa vaikkapa tarttumalla kirkkomme [Ilmasto-ohjelman Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus](#) kokoamiin Raamatun näkökulmiin sekä luomakuntavastuumme teologisiin lähtökohtiin.

Kontekstuaalisuus eli herkkyys tietylle paikalle ja kulttuurille voi tarkoittaa myös sitä, että kiinnitetään huomiota niihin vanhoihin maailmankuvallisiin ja hengellisiin painotuksiin, joita suomalaisessa kulttuurissa on säilynyt kautta vuosisatojen. Monet niistä ovat tässä ajassa hyvin ajankohtaisia, kuten vaikkapa kohtuullisuuden ihanne. Ihanteiden soveltaminen tähän aikaan tuo yhteen paikallisia ja globaaleita näköaloja kestäväen elämäntavan tavoitteluun.

Oikeudenmukaisuuden, rauhan ja luomakunnan eheyden näkökulmien tärkeys nousee Raamatun painotuksista ja kristillisen uskonperinnön hengellisestä syvällisyydestä. Hengellisyys eli spiritualiteetti kuuluu perinteessämme yhteen toiminnan eli käytännön rakkauden tekojen kanssa.

Nuorten konteksti on nopeasti muuttuva, esimerkiksi teknologia kehittyä koko ajan huimaa vauhtia. Mitä annettavaa ekoteologialla ja luontohengellisyydellä on tämän ajan nuorille – ja mitä annettavaa nuorilla on tässä tilanteessa, mitä kysymyksiä ja millaisia aivan uusiakin näkökulmia? Rippikoulu, isoskoulutus ja muu kasvatustyö voi olla vastavuoroisen oppimisen, dialogin paikka. Dialogisuus ulottuu myös luontosuhteeseen, niin että yhteenkuuluvuus koko luomakunnan kanssa tunnetaan yhä tiiviimmin.

Ekoteologiaa

Viljelyä ja varjelua, mutta myös uudenlainen identiteetti

”Herra Jumala asetti ihmisen Eedenin puutarhaan viljelemään ja varjelemaan sitä.” (1. Moos. 2: 15)

Tätä luomiskertomuksen kohtaa on pitkään pidetty esillä luomakuntavastuun keskeisenä perusteluna. Se onkin tärkeä kohta, mutta samalla on ilmeistä, ettei se yksin riitä ekoteologiseksi lähtökohdaksi. Sillä ei ole riittävästi muutosvoimaa vaikuttaa siihen, miten koemme yhteenkuuluvuutemme muun luodun kanssa, vaan se säilyttää ennallaan melko hierarkkisen maailmanymmärryksen. Sellaisen, jossa ihminen on muun luonnon yläpuolella ja hallitsee sitä.

Tarvitaan ekoteologiaa, joka auttaa ymmärtämään keskinäistä riippuvuuttamme kaiken olevan kanssa ja muuttaa identiteettiämme. Miten voisimme siirtyä ihmiskeskeisyydestä kohti kaiken olevan todellista kunnioitusta?

Millaista voi olla ekoteologia, joka ulottuu syvemmälle? Sen tulee tarkastella uskomme keskeisiä ajatuksia esimerkiksi Jumalasta, pelastuksesta ja Jeesuksen merkityksestä. Luomakuntateema ei liity pelkästään luomisen aihepiiriin. Sitä voi lähestyä muun muassa Kolminaisuuden ajatuksen kautta: miten Jumala vaikuttaa luomakunnassaan Luojana ja Pyhä Henki luomakunnan hengityksenä, miten Kristus on läsnä kaikessa luodussa. Tähän perustuu kristillinen ajatus luomakunnan pyhydestä ja on tarpeen pohtia, mitä tästä seuraa elämäntavallamme.

Rippikouluissa on jo pitkään pyritty tuomaan vuorovaikutukseen toistensa kanssa elämä, usko ja rukous. Ne edellyttävät ja vahvistavat toisiaan. Vaarana on, että eri ulottuvuudet jäävät toisistaan erillisiksi ja irrallisiksi. Tarvitaankin toimintatapaa, jossa ne liittyvät olennaisesti yhteen. Joissain tilanteissa on tarpeen, tasapainon vuoksi, korostaa erityisesti jotain näistä ulottuvuuksista. Meidän ajassamme on syytä painottaa rukousta eli hengellisyyttä, sillä se antaa eettiselle toiminnalle voiman ja suunnan. Hengellisyyden tulokulma mahdollistaa myös sen, että uskon keskeinen opillinen sisältö (kuten jumalakäsitys tai pelastuskäsitys) avautuu ymmärrettävämmin.

Yhteys tradition kokonaisuuteen merkitsee tärkeää jatkumoa, yhteyttä juuriin eli tradition koeteltuun viisauteen ja voimaan. Samalla on tärkeää, että perinteen painotukset ja tulkinnat elävät ajassa eli aina uudessa kontekstissa.

Tämän taustamateriaalin ehdotuksissa luomakunta-aiheisiksi työskentelyiksi ja rukoustuokioiksi tuodaan yhteen elämän, uskon ja rukouksen elementtejä.

Luomakunnan pyhyys kristinuskossa

Kristillinen jumalakäsitys on moniulotteinen, ja niin sen tulee ollakin. Persoonalliset, vaikkapa ihmissuhteisiin liittyvät jumalakäsitykset (kuten *Isä*) tarvitsevat rinnalleen myös sukupuolineutraaleja ilmauksia ja luonnon tarjoamia vertauskuvia, kuten esimerkiksi *kallio*, *tuuli*, *valo* tai *kanaemo*. Moninaisuus muistuttaa siitä, että ihmiskielen ilmaukset eivät tavoita Jumalan salattua olemusta.

Martti Luther tarjoaa käyttöön tärkeän luontolähtöisen lähestymistavan Jumalaan, osana jumalakäsitystään. Lutherilta on säilynyt lausahduksia, joiden mukaan ”Jumala on läsnä jokaisessa puun lehdessäkin” tai ”jokaisessa jyväsessä”. Eli Jumala on läheisesti läsnä kaikessa luodussaan, mutta samalla sen tuolla puolen ja ymmärrystämme suurempana. Jumalan todellisuus on yhtä aikaa tämän- ja tuonpuoleinen.

Kyseessä ei ole panteismi eli ajattelutapa, jonka mukaan luonto itsessään on jumalallinen. Sen sijaan kristinuskoon kuuluu *pan-en-teistinen* käsitys eli ajatus, että kaikki on Jumalassa ja Jumala on kaikessa. Tällaisen ajattelun juuret juontavat Raamattuun asti, esimerkiksi psalmeissa koko maa heijastaa Jumalan läsnäoloa. Ajatus, että kolmiyhteinen Jumala on kiinteästi kaikessa luodussaan, on pohjana sille, että kristittykin voi pitää luomakuntaa pyhänä.

Kirkon ilmasto-ohjelmassa *Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus* tämä ilmaistaan näin:

”Koska luomakunta on pyhän Jumalan läsnäolon paikka, voimme sanoa, että luomakuntakin on pyhä. Luomakunnan pyhyys ei johda panteismiin, jumalan ja luonnon samastamiseen, sillä kristillisen käsityksen mukaan Jumala on kaikessa luodussa, mutta samalla myös sen ylä-, ala- ja ulkopuolella. Luomakunta kuitenkin heijastaa Luojansa pyhyyttä, mistä seuraa, että ihmisen tulee kunnioittaa luotua ja vastaanottaa se Jumalan lahjana.” (s. 34)

Ilmasto-ohjelman mukaan tällaisten valtaviin lahjojen vastaanottaminen herättää ihmisessä kiitollisuutta ja halua kunnioittaa luomakuntaa. Ohjelma jatkaa:

”Ihminen suhtautuu pyhään kunnioituksen, ihmettelyn ja myös pelon tuntein. Pyhyyteen liittyy myös tietynlainen koskemattomuus – pyhän rajoja ei ole oikeutta ylittää mielivaltaisesti. Luomakunnan arvon ymmärtäminen rajoittaa ihmisen ahnetta halua käyttää luontoa kohtuuttomasti hyväkseen.” (38-39)

Luomakunnan ihmettely on ensiaskeleksi kohti maailmankuvamme muutosta. Jos kykenemme palauttamaan mielenmaisemaamme tajun luomakunnan pyhydestä, palaa myös välttämätön rajan taju sen suhteen, mitä ihminen voi käyttää luonnosta hyödykseen tai miten hän saa kohdella vaikkapa eläimiä.

Pelastuksen laajenevat kehät

Sitä, miten ihmiskunta nykyään usein kohtelee muuta luontoa voi hyvin nimittää *ekologiseksi synniksi*. Se on myös yhteisiin *rakenteisiin* piiloutuvaa syntiä, sillä jokainen meistä elää osana ylikuluttavaa yhteiskuntaa eikä voi välttää väärinkäyttämästä luonnon antimia.

Onko myös *ekologista pelastusta*?

Kristillinen käsitys pelastuksesta on vuosisatojen mittaan käynyt kovin kapeaksi, ainakin jos pelastus ymmärretään kysymyksenä siitä, pääseekö minun sieluni kuoleman jälkeen taivaaseen. Mutta onneksi Raamatun kuva pelastuksesta on paljon moninaisempi ja kokonaisvaltaisempi.

Pelastus ei liity vain siihen, mitä tämän elämän jälkeen tapahtuu, vaan se on todellisuutta myös elämän arjessa, nyt.

Pelastusta voi kuvata kuin laajenevina kehinä.

Kehän keskellä olkoon *yksittäinen ihminen*. Jumala itse armossaan tekee aloitteen ja lähestyy ihmistä, haluaa tehdä säröille menneen yhteyden taas ehjäksi. Tämä armon kokemus voi muuttaa ihmisen suhdetta omaan sisimpäänsä ja kehollisuuteensakin elämänmyönteisemmäksi. Pelastava jumalayhteys vaikuttaa jo tässä elämässä ja antaa turvallisen lupauksen myös ikuisesta elämästä.

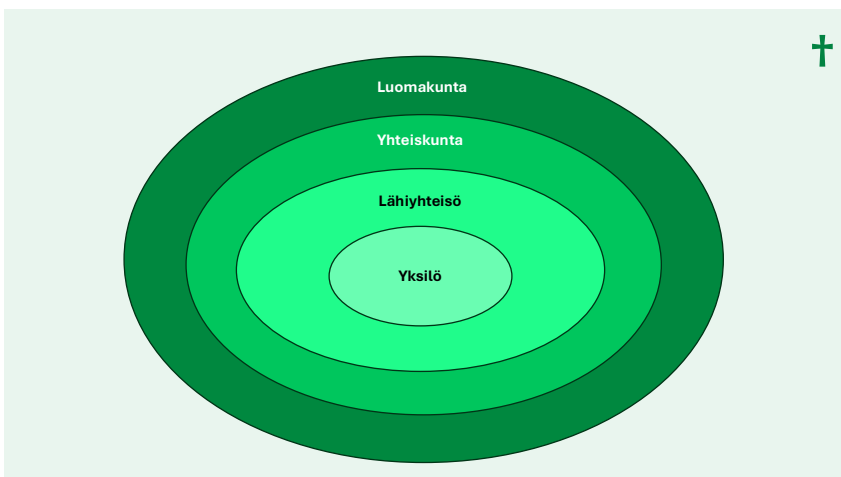
Seuraava kehä on *lähiyhteisön* taso. Pelastus toteutuu, kun ihmissuhteet elpyvät ja yksinäinen löytää yhteisön. Raamatussa selkein esimerkki tällaisesta tasosta in kertomus Sakkeuksen mielenmuutoksesta. Jeesuksen kohtaaminen muutti Sakkeuksen elämän niin, että hän halusi korvata tekemänsä vääryydet ja tulla taas osaksi kyläyhteisöään. Tästä kuullessaan Jeesus kommentoi: ”Tänään on pelastus tullut tämän perheen osaksi.” (Luuk. 19: 9)

Kolmas kehä kuvaa sitä, millaisia valtarakenteita horjuttavia *yhteiskunnallisia* vaikutuksia pelastussanomalla on. Jeesuksen julistuksen ydin on sanoma Jumalan valtakunnasta, jonka merkkejä nähdään siellä, missä avarretaan tilaa oikeudenmukaisuudelle ja rauhalle, köyhistä välittämislle ja sorrettujen vapauttamiselle. (Ks. Jeesuksen ”ohjelmanjulistus” Luuk. 4: 16-21) Tämäkin pelastuksen ulottuvuus tulee täydelliseksi vasta tuonpuoleisessa, mutta evankeliumit korostavat, miten äärimmäisen tärkeä se on jo nyt (esim. Jeesuksen vertaus viimeisestä tuomiosta: Matt. 25: 31-46).

Uloin kehä koskee *koko luomakuntaa*. Tämä ulottuvuus ilmenee kauniisti esimerkiksi Paavalin teologiassa: koko luomakuntaa huokaa ja odottaa lunastustaan (Room. 8: 19-22). Myös Jeesus kehotti julistamaan hyvän sanoman kaikille luoduille (Mark. 16: 15). Vanha testamentti käsittelee rikkaasti ihmisen oikeaa suhdetta luomakuntaan, muun muassa huolenpitoa eläimistä. Vanhan testamentin tulevaisuudenkuvissa vallitsee harmonia erilajisten välillä.

Varhaisen kirkon teologeilla oli vielä tällainen kokonaisvaltainen käsitys pelastuksesta. Sittemmin käsitys vähitellen muuttui yhä yksilökeskeisemmäksi. Meidän ajassamme on tärkeää palauttaa arvoonsa tämä kokonainen raamatullinen ymmärrys. Se on samalla perustelu sille, miksi kestävyyskysymykset ja luomakuntavastuu kuuluvat olennaisena osana seurakunnan hengelliseen ydintehtävään.

Tällainen käsitys pelastuksesta johtaa myös *ekologiseen mielenmuutokseen*. Ja se antaa tulevaisuudenuskoa nuorelle: pelastus on Jumalan työtä, koko ajan, koko luomakunnassa – ja jokaista ihmistä kutsutaan Jumalan työtoveriksi. Kun pohjana on Jumalan armo ja ylösnousemususko, ei mikään ole enää toivotonta.

Valtakunnan toisenlainen todellisuus

Jeesuksen käyttämä kielikuva toisenlaisesta, Jumalan todellisuudesta, on *Jumalan valtakunta*. Siinä valta ei ole ylhäältäpäin tulevaa, alistavaa valtaa, vaan valtaa, joka antaa voimaa elää ja puolustaa kaikkea elämää. Se on alhaaltapäin kasvavaa voimaa muutokseen. Valtakunta on radikaali asia (sana radikaali tulee latinan sanasta *radix*, mikä tarkoittaa juurta – radikaali on juuriin asti ulottuvaa uudistumista).

Jörg Zink teoksessaan *Kuin värit sateenkaareissa* on kuvannut Jeesukselle keskeistä Jumalan valtakunnan ajatusta valona, joka prisman läpi kulkiessaan näkyy sateenkaaren väreinä. *Kuin sateenkaareissa värejä*, niin monta heijastuspintaa on Taivasten valtakunnalla.

Punainen: Jumalan läsnäolo kaikessa. Jumalan valtakunta on läsnä kaikessa mitä on, pellon kastemadoista uloimpaan galaksiin. Punainen kuvaa rakkautta tähän maailmaan ja tuskaa sen puolesta. Aivan alussa oli siunaus: Jumala katsoi kaikkea luomaansa ja havaitsi sen hyväksi. Mutta synti rikkoo maailmaa. Siksi on ekologisen mielenmuutoksen aika, aika ajatella uudella tavalla ja valita uusi suunta!

Oranssi: Toinen maailma hehkuu tässä maailmassa. Jumalan valtakunnan toisenlainen todellisuus on lähellä, maailmassa on enemmän kuin silmin näemme. Kristus on kosmisesti läsnä kaikessa. Kärsivä Kristus kärsii luomakunnan kanssa. Ylösnousemus avaa tien koko luomakunnan pelastumiselle.

Vihreä: Valtakunta keskellämme. Vihreä on luomisen, uudistumisen ja elämänvoiman väri. Väri heijastelee Valtakuntaa keskellämme, ihmisten välisissä suhteissa ja suhteissamme muihin lajeihin. On mahdotonta puhua Valtakunnasta ja samalla unohtaa kurjuus, josta maailmassa kärsitään. Jumalan valtakunta kasvaa arjessamme, kun teemme pieniäkin tekoja rakkauden ja oikeudenmukaisuuden puolesta. Mikään hyvä ei mene hukkaan. Oikeudenmukaisuuskamppailuihin meidän ajassamme kuuluu myös kamppailu oikeudesta elää omannäköistä elämää, riippumatta seksuaalisesta suuntautumisesta, sukupuoli-identiteetistä tai muista omaa minuutta syvästi koskevista asioista.

Sininen: Valtakunta yhteisössämme. Väri kuvastaa taivaan säteilevää äärettömyyttä, joka heijastuu veden pinnasta. Siinä kuvastuu myös sielun syvyys. Sininen on kasteen väri, salaisuuteen laskeutumisen ihme ja kasteen vedestä nouseva avautuva uusi elämä. Kasteessa saadaan Pyhä Henki joka tekee eläväksi ihmisen ja seurakuntayhteisön.

Tummansininen: Tuleva Valtakunta. Tässä tummimmassa värissä on läsnä ihmisenä elämisen varjo ja maailmanlopun kauhu. Tummansininen kuvastaa Jumalan valtakunnan luonnetta valvomisenä eli valppaana ja tietoisena elämisenä. Jumalan valtakunta tulee, sanoo Jeesus. Se on siis myös tulevaisuuden asia. Mutta tuleva Jumalan valtakunta on yhteinen ateria, juhla. Vaikka tulevaisuus pelottaisi, Jumalan valtakunnan kaikki värit muistuttavat, että tulevaisuudessa kohtaamme Kristuksen tutut kasvot.

Violetti: Päämäärä, joka pitää kaiken koossa. Violetin värin ihmissilmä havaitsee juuri ja juuri näkökykynsä rajalla. Violetti on aavistus perimmäisestä viisaudesta ja toivosta. Sinipunaisessa vastakkaisuudet yhtyvät toisiinsa: taivas ja maa, elämä ja kuolema. Päämäärään saapuessamme Jumala on kaikki kaikessa. Kristus on ollut olemassa ennen kaikkea muuta ja hän pitää aina ”kaiken koossa” (Kol. 1: 17).

Pohjana Jörg Zink: *Kuin värit sateenkaareissa*

Jumalan valtakunnan toisenlainen todellisuus on kaikissa elämän tilanteissa ilon, voiman ja tulevaisuudentoivon lähde. Ekokriisin keskelläkin voi löytää lohtua Jeesukselle keskeisistä teemoista, kuten Valtakunnan läheisyydestä. Nämä eriväriset näköalat Jumalan valtakuntaan

rikastavat kristillistä käsitystä taivaasta: taivas ei ole vain jotain kaukana tuonpuoleisessa tai ”sinisenä” yläpuolellamme. Taivas on myös ”vihreä”, koettavissa tässä elämässä, keskellä arjen monenlaisia kysymyksiä.

On meidän tehtävämme rakentaa Valtakuntaa maan päälle, vaikka tiedämmeekin, ettei se meidän ajassamme tule valmiiksi. Silti yhteinen ponnistelu rauhan ja kestäväen elämäntavan puolesta sekä luomakunnan vaalimiseksi antaa elämään syvän mielekkyyden.

Kasvattajina tehtävämme on tarjota lapsille ja nuorille mahdollisuuksia kokea välähdyksiä Valtakunnan toisenlaisesta todellisuudesta.

”Vaikka mustavalkoinen ois maailma. Silti oikeus on meillä kaikilla. Nähdä sateenkaaren värisiä unia.”
Sateenkaariunet, Jaakko Löytty

Jeesuksen vertausten antia

Jeesus oli kiertelevä viisauden opettaja, joka kulki sandaalit pölyssä, havainnoiden luontoa ja ihmisten arkisia puuhia. Nämä heijastuvat hänen kielikuvissaan. Voisi luonnehtia, että Jeesus puhui *maan kieltä*, jossa kuuluu se mitä hän aisti ympärillään. Seuraavassa lähestytään joitakin Jeesuksen opetuksia ja vertauksia ekoteologian näkökulmista.

1) Vuorisaarna

”Katsokaa taivaan lintuja --- Katsokaa kedon kukkia --- Älkää murehtiko! --- Etsikää ennen kaikkea Jumalan valtakuntaa” (Matt. 6)

Vuorisaarnasta löytyy Jeesuksen kehoitus hiljaisen katselun rukoukseen. Kirkon perinteessä tuollaista rukousta kutsutaan myös kontemplaatioksi. Samalla Jeesus kehottaa murehtimattomuuteen, joka perustuu luottamukseen Jumalan mahdollisuuksiin. Jumalan valtakunnan etsiminen johtaa kiinnittämään huomion elämän tärkeimpiin asioihin. Kun elämässä on mielekkäitä tavoitteita, löytyvät myös arjen keinot lähestyä niitä, hän lupaa. Tällainen luottamus on vastakulttuurista materialismille ja kuluttamiseen perustuvalla onnen tavoittelulle.

2) Sinapinsiemen (Matt. 13: 31–33)

Jeesus esitti heille myös tällaisen vertauksen: »Taivasten valtakunta on kuin sinapinsiemen, jonka mies kylvi maahansa. Se on pienin kaikista siemenistä, mutta kun sen taimi kasvaa täyteen mittaansa, se on puutarhan kasveista suurin. Lopulta se on kuin puu, niin että taivaan linnut tulevat ja pesivät sen oksille.»

Pienestä sinapinsiemenestä kasvaa suuri puu, joka antaa suojaa ja ravintoa eläimillekin.

Vertaus muistuttaa, että emme ole yksin, sillä Jumalan voima on kanssamme. Jumalan valtakunta on lähellämme, vaikka sitä ei aina voi silmin havaitakaan. Tulevaisuus ja pelastus eivät riipu meistä ja siitä, mitä saamme aikaan – silti pienetkin tekemme ovat tärkeitä. Jumala voi siunata ne ja niistä voi seurata jotain suurta. Mikään hyvä ei mene hukkaan. Jumalan armo vaikuttaa näinkin.

Oman arjen pienet teot vaikkapa luonnon tai eläinten puolesta ovat tärkeitä. Samalla voi pohtia koko elämänsä suuntaa: missä olen hyvä, mihin ammattiin haluaisin hakeutua, voisinko taidoillani ja koko elämälläni palvella toisia ihmisiä tai luomakuntaa?

3) Kylväjä: satakertainen sato (Matt. 13: 1–9)

Tämän Jeesuksen vertauksen tulkinnan painopiste on usein ihmissielun erilaisissa huonoissa maaperissä, jotka tukahduttavat uskon. Mutta kenties vertauksen kärki onkin toisaalla, nimittäin siinä, että osa kylvetyistä jyvistä päätyy kuitenkin hyvään maahan ja tuottaa runsaan sadon. Vertaus rohkaisee sitkeyteen uskoa ja toimia, luottaen siihen, että hyvät pyrkimyksemme kantavat hedelmää. Vaikka ilmastonmuutoksen ja luontokadon asettamat haasteet meille tuntuvat välillä musertavan isoilta, emme me ihmiset ole niiden kanssa yksin. Kaikkeuden Luoja antaa pienille teoillemme merkityksen ja siunauksen.

4) Aarre ja helmi: sisäinen tyyneys, irti päästäminen (Matt. 13: 44–46)

»Taivasten valtakunta on kuin peltoon kätkeyty aarre. Kun mies löysi sen, hän peitti sen uudelleen maahan, ja sitten hän iloissaan myi kaiken minkä omisti ja osti sen pellon. »Taivasten valtakunta on myös tällainen. Kauppias etsi kauniita helmiä. Kun hän löysi yhden kallisarvoisen helmen, hän myi kaiken minkä omisti ja osti sen.

Nämä vertaukset kertovat Jumalan valtakunnasta meissä, sisimmässämme. Tuon Valtakunnan häivähdyksin on jotain niin arvokasta, että ihminen on valmis laskemaan koko elämänsä sen varaan. Jeesus kuvaa vertauksin, että meille luvataan sisäistä iloa, rauhaa ja tyyneyttä, vaikka elämän pintatasolla myrskyäisi.

Tällainen viesti on vastakulttuurista. Ihmisen ei tarvitse epätoivoisesti etsiä elämäänsä sisältöä ja merkitystä ulkopuoleltaan - esimerkiksi viihteestä tai menestyksen tavoittelusta. Voi levollisesti päästää irti vertailusta toisiin. Elämän mieli löytyy sisäisestä maailmasta, jossa on läsnä Jumalan valtakunnan aavistus.

5) Tuhlaajapoika (Luuk. 15:11–32)

Tuttua vertausta voi soveltaa pohtiessa siirtymää tuhlaajakulttuurista ekologisempaan yhteisen elämän malliin. Maailma on maatila, josta meille kaikille jaetaan perintöosa – osamme maapallon luonnon aarteista. Tuhlaajapojat ovat heitä, jotka kuluttavat osansa eivätkä jätä mitään tuleville sukupolville. Yksilöinä ja yhteisöinä meitä kutsutaan kestävään elämäntapaan, jotta myös tulevat sukupolvet saavat nauttia luomakunnasta ja löytää siitä elämän perustarpeet.

Lisäksi tämän vertauksen äärellä voi pohtia niitä syyllisyydentunteita, joita luonnon turmeltuminen aiheuttaa. Vertauksessa tärkeitä elementtejä ovat ensinnäkin isän pyyteeton, varaukseton rakkaus ja anteeksiantamus. Armo on syli (hepreassa sana armo tulee syliä merkitsevästä sanasta.) Kun yhteys Jumalaan palaa, se on suuren ilon ja juhlan aihe!

Syyllisyys luonnon tuhoutumisesta on tärkeä tunne, joka parhaimmillaan johtaa muutokseen. Mutta syyllisyys voi pahimmillaan tuntua lamauttavalta. Tuhlaajapoikavertaus kertoo, että syyllisyydestä voi vapautua. Voi ”mennä itseensä” eli katua ja avautua mielenmuutokselle. Jumala rientää katuvaa ihmistä vastaan heltyneenä ja täynnä armoa. Armo eli *ansioton rakkaus meidän osaksemme* toimii pysyvänä voimanlähteenä elämänmuutokseen.

Suhteessamme luomakuntaan voimallisimpia muutoksen lähteitä eivät ole syyllisyyden- ja velvollisuudentunto tai pelko. Voimallisimpia ovat rakkaus, yhteenkuuluvuuden tunne kaiken olevan kanssa ja kiitollisuus.

Tuhlaajapoikavertaus kutsuu keskustelemaan siitä, mistä kukin saa voimaa muuttaa omaa elämäntapaa ekologisemmaksi. Sekä siitä, miten yhteiskuntamme ja kirkonkin rakenteita voi muuttaa kestäviksi.

Pyhästä Hengestä

Ekologisesti mielekästä ja vaikuttavaa teologiaa kannattaa tehdä spiritualiteetti edellä. Kirkossamme on nousussa kiinnostus luontohengellisyyteen. Jumalan Hengen teema avautuu usein mielekkäämmin hengellisyyden kuin opin näkökulmasta.

Hyvin monille suomalaisille luonnossa, vaikkapa metsässä hiljentyminen on läheistä. ”Metsä kirkkoni olla saa” -hengellisyys on tärkeä osa kristillistä uskoamme. Samalla voi pitää esillä, että myös kristittyjen yhteen kokoontuminen Raamatun sanaa kuulemaan ja ehtoollista viettämään ovat luovuttamattoman tärkeitä. Nämä voi tietysti yhdistää viettämällä messua luomakunnan keskellä.

Brittein saarten *kelttiläinen hengellisyys* puhuttelee monia. Se on maanläheistä, konstailematonta, arkistakin – ja samalla hyvin syvästi raamatullista ja luontoa kunnioittavaa. Kelttiläisessä kristillisyydessä yhteys eläimiin on tärkeää, samoin kuin melko pitkälle viety sukupuolten tasaveroisuus. Kelttiläisyydessä ajatellaan, että on olemassa ”ohuita paikkoja”, joissa tuntuu, että toinen todellisuus, Jumalan Hengen todellisuus on hyvin lähellä tätä arkitodellisuuttamme. Tällaisia voivat olla esimerkiksi jotkut erityisen kauniit luonnonpaikat.

Suomalainen kontekstuaalinen ekoteologia on hieman samantyyppistä. Myös suomalaisen kulttuurin kotoperäinen eli itämerensuomalainen juonne arvostaa luontolähtöistä kieltä, hiljaisuutta, kehollisuutta ja ystävyyttä eläinten kanssa. Monille jollain tietyllä luonnonpaikalla – metsällä, rannalla tai tunturilla – on hengellistä merkitystä.

Hengen näkökulmaan liittyy myös se, miten kristillisessä uskoperinnössä hengellisyys ja toiminta kuuluvat yhteen. Pyhä Henki antaa voimaa ja viisautta toimintaan luonnon tasapainon palauttamiseksi.

Raamatussa monet Hengen vertauskuvat löytyvät luonnosta: kyyhkynen, tuli, vesi, ... Vanhassa Pyhän Hengen rukouksessa Hengen vertauskuvina palvelevat muiden muassa valo ja lämpö: ”Tule, sydänten valo, sinä paras lohduttaja, sielun suloinen vieras ja lämpö.”

Pyhä Henki on yhteenkuuluvuuden Henki, joka luo yhteisön. Henki synnyttää seurakunnan ja pitää kirkkoa yllä. Yhteisömme on myös luomakunta. Henki on luomakunnan hengitys. Me elämme ”hengityksenkaltaisessa yhteydessä luontoon” kuten on sanottu runoilija Anna-Maija Raittilan eläneen. Ja näinhän se on, ilman yhteyttä monimuotoiseen luomakuntaan me tuhoudumme.

Anna-Maija Raittilan kielikuvissa Henki liikkuu usein matalalla, maassa. Näin esimerkiksi hänen eräässä runossaan, jossa Jumalan puhuttelunimi on ”Kaikkein-Matalin” (ks. teos Paratiisini puut) Anna-Maija Raittilalle Pyhä Henki toimi alhaalla, varpujen tasolla. Hänen elämäntyönsä on pitänyt elossa uskoa uuteen luomiseen, joka tapahtuu koko ajan, salatuksi.

Anna-Maijan runsas tuotanto osoittaa, miten runon kieli on luonteva uskon kielenä. Uskon kieltä ovat myös hiljaisuus, musiikki, laulu, vertaukset, symbolit, riitit ja toimintakin.

Jeesuskin vetäytyi luontoon

Hengellisesti painottuvassa ekoteologiassa kannattaa kiinnittää huomiota siihen, miten monin tavoin Jeesus opetti rukoilemaan.

Ensimmäiseksi monille tulee varmasti mieleen Isä meidän -rukous eli Jeesus opetti sanallista rukousta. Isä meidän -rukouksessa on tärkeässä roolissa pyyntö ”Tulkoon sinun valtakuntasi”. On hyvä muistaa, että silloin pyydetään myös oikeudenmukaisuuden, rauhan, rakkauden ja ilon lisääntymistä maailmassa, suhteessamme toisiin ihmisiin ja koko luomakuntaan.

Lisäksi Jeesus opetti Vuorisaarnassaan: ”Kun sinä rukoilet, mene sisälle huoneeseesi, sulje ovi ja rukoile sitten Isääsi, joka on salassa.” (Matt. 6: 6) Eli Jeesus opetti rukoilemaan yksin, hiljaisuudessa. Toisaalta evankeliumeissa kerrotaan, miten Jeesus ”tapansa mukaan” osallistui synagogassa seurakunnan yhteiseen rukoukseen.

Evankeliumeissa välähtää katkelmia siitä, miten Jeesus säännöllisesti vetäytyi yksinäiseen paikkaan, kauemmas ihmisjoukkojen hälinästä, luonnon rauhaan: ”Jätettyään hyvästit hän meni vuorelle rukoilemaan.” (Mark. 6: 46)

Vertauksissaan Jeesus painotti samaa mitä nykyisetkin mietiskelevän rukouksen opettajat, kuten Thomas Keating: irti päästämisen viisautta tienä sisäiseen rauhaan. Jumala lupaa ihmiselle tyyntä mieltä, vaikka elämän pinnalla myrskyäisi. Nuoret nauttivat hiljaisista rukoushetkistä. Niitä voi viettää myös luonnon keskellä, sillä kosketus luontoon tynnyttää. Hiljainen rukous auttaa päästämään irti peloista sekä ahdistavasta vertailusta toisiin.

Hiljaisen rukouksen antama sisäinen vapaus mahdollistaa välimatkan pitämistä kulutuskulttuuriin, joka saa voimansa vertailusta, mukavuudenhalusta ja pelostakin. Usko antaa kestävämmän pohjan elämälle. Kristillisessä uskonperinnössä on myös korostettu, että rukoushiljaisuus ja toiminta

oikeudenmukaisuuden puolesta kuuluvat tiiviisti yhteen. Tällainen painotus löytyy esimerkiksi Taizén yhteisön teologiasta.

Hiljainen rukous ilman toimintaa voi taantua tunnelmoinniksi. Toiminta ilman rukouksen voimanlähteitä voi menettää suuntansa ja uuvuttaa. Rukous ja toiminta kuuluvat yhteen kuin ristiin laitetut kädet. Ekologinen kriisi asettaa meille valtavia haasteita, tarvitsemme tueksemme rukouksen monenlaiset voimanlähteet.

Vapautuksen teologiaa

Kristinusko vastakulttuurina ja vapautusliikkeenä

On sanottu, että kristinusko on omimmalta olemukseltaan vapautusliike. Se on vastakulttuuria, mutta mille meidän ajassamme?

Olisiko hengellisyys vastakulttuuria yksipuoliselle materialismille? Kristinuskossakin arvostetaan materiaa ja luotua todellisuutta. Luomiskertomuksessa Jumala totesi kaiken luotunsa olevan hyvää. Kristus tuli ihmisruumiiseen. Henki yhdistyy aineeseen pyhissä sakramenteissa, kasteessa ja ehtoollisessa. Mutta nykykulttuuri unohtaa usein hengen ulottuvuuden. Kristillinen hengellisyys voi tuoda taas hengen ja aineen yhteen mielekkäällä tavalla.

Usko voi vapauttaa myös elämän merkityksettömyyden tunteesta. Seurakuntayhteys voi auttaa yksinäisyydestä kärsivää, antaa nuorelle ystäviä ja tunteen kuulumisesta yhteisöön. Usko voi auttaa päästämään irti vahingoittavista riippuvuuksista.

Esimerkiksi teknologiariippuvuus aiheuttaa monenlaista kärsimystä nuorten elämässä. Teknologian läsnäolo elämässä on tullut pysyväksi ilmiöksi, mutta yhteiskuntana ei vielä ole löydetty keinoja suojella lapsia ja nuoria sen liiallisen käytön vaikutuksilta. Sosiaalinen media saa nuoret vertailemaan itseään toisiin iässä, jossa omaa identiteettiä vasta muodostetaan. Some vääristää kuvaa ihmisten moninaisuudesta, esimerkiksi kehonkuvan suhteen. Kiusaaminen saa netissä uusia muotoja.

Uusi teknologia pyrkii valtaamaan ihmisten – nuorten ja aikuistenkin – mielen ja ajankäytön. Riippuvuus älylaitteista voi vähentää nuoren elämässä ulos luontoon lähtemistä. Seurakunnan kasvatustyö eri muodoissaan tarjoaa vastakulttuuria: hiljentymistä, kutsua lähteä luontoon ilman laitteita. Nettiviestinnän rinnalle tuodaan kasvokkaista yhteyttä toisten kanssa. Seurakunnan voi kokea armon yhteisönä, jossa saa olla vapaa ja levätä suorittamisesta. Usko vapauttaa myös liiallisesta pelosta ja näköalattomuudesta tulevaisuuden suhteen.

Ekologinen synti on kaikenikäisten todellisuutta, on vaikea vastustaa kulutuskulttuurin houkutusia (kuten esimerkiksi aina uusimpien älylaitteiden hankkimista, vaikka niiden ekologinen jalanjälki on suuri).

Kristinuskon ydinsanoma on kokonaisvaltaisen pelastuksen lupaus. Armo merkitsee kokemusta, että sinä kelpaat ja riität. Armo herättää kiitollisuutta. Usko antaa tyyneyttä ja rohkeutta, ja kenties sen myötä ideoita luomakunnan eheyden vaalimiseksi.

Ihanneseurakunta voi olla luovuuden alusta, kuten kansalaisliikkeet. Siellä nuoret voivat tuoda ideoitaan ja unelmiaan esille pelkäämättä niiden tyrmäämistä. Aikuiset arvostavat nuorten johdonmukaisuutta eettisissä kysymyksissä ja kuuntelevat nuoria päätöksenteossa. Nuoria

rohkaistaan vaikuttamaan, ottamaan omassa seurakunnassa kantaa esimerkiksi metsien kohteluun tai ruokavalioon liittyviin kysymyksiin.

Tutkimuksissa on todettu, että kasvokkain tapahtuva yhteinen toiminta lievittää tehokkaasti ympäristöahdistusta. Sen sijaan vain internetissä tapahtuva toiminta ei lievitä, vaan saattaa jopa lisätä ahdistusta. (Ks. esim. Jonathan Haidt, *Ahdistunut sukupolvi.*)

Seurakuntayhteys tarjoaa elämän eri haasteisiin voimaa yhteisestä hiljaisuudesta ja jumalanpalveluksesta. Yhdessäoloon kuuluu myös hauskanpito. Välillä on tärkeää unohtaa huolet, pitää lomaa vastuun kantamisesta ja hassutella.

ORLE ja Kestävän kehityksen ulottuvuudet

Vapautuksen teologian ydintä on ajatus köyhien etusijasta Jumalan silmissä. Jumala puolustaa sorrettuja, ja kristittyjä kutsutaan samaan, riippumatta kärsivien ihmisten kansallisuudesta, uskonnosta tai muista ominaisuuksista.

Vapautuksen teologioita on monenlaisia. Naisten ja tyttöjen näkökulmasta tehdään feminististä teologiaa joka mantereella. Sukupuolivähemmistöjen teologia, kuten queer-teologia, saa yhä uusia muotoja. Erityisen merkittäviä näkökulmia ekokriisin kontekstissa tuovat eri alkuperäiskansoihin kuuluvat kristityt. Saamelaisen teologian anti on tärkeää, samoin monien muiden maailman alkuperäiskansojen, joiden koko maailmankuva on kokonaisvaltaisempi kuin modernissa länsimaisessa ajattelussa.

Alkuperäiskansojen teologioissa luomakunnan pyhyys on itsestään selvä lähtökohta. Se johtaa myös arvostamaan ja kunnioittamaan eläimiä, ja pyrkimään siihen, että ihmisen luontoon jättämä jälki olisi mahdollisimman pieni.

Ekumeeninen yhteistyöelin, Kirkkojen maailmanneuvosto, kehitteli 1980-luvulla maailmanlaajan ohjelman nimeltä *Oikeudenmukaisuus, rauha ja luomakunnan eheys* eli **ORLE**. Sen taustalla on ajatus, että maailman suuret ongelmat kietoutuvat yhteen. Samoin tulee ratkaisujen polunpäiden kietoutua. Kestävää rauhaa ei synny ilman oikeudenmukaisuutta, ja köyhyys johtaa omalta osaltaan riistämään luontoa, pakon edessä.

Kristilliset kirkot voivat edelleen toimia ORLEN hengessä ja pohjata. Verkostoituminen ja voimien yhdistäminen on tärkeää. Omalla paikkakunnallakin voi etsiä ekumeenista yhteyttä toisiin kristittyihin ja voi viritellä yhteistyötä vaikkapa luonnonsuojelujärjestöjen tai kyläyhdistysten kanssa lähiluonnon puolesta.

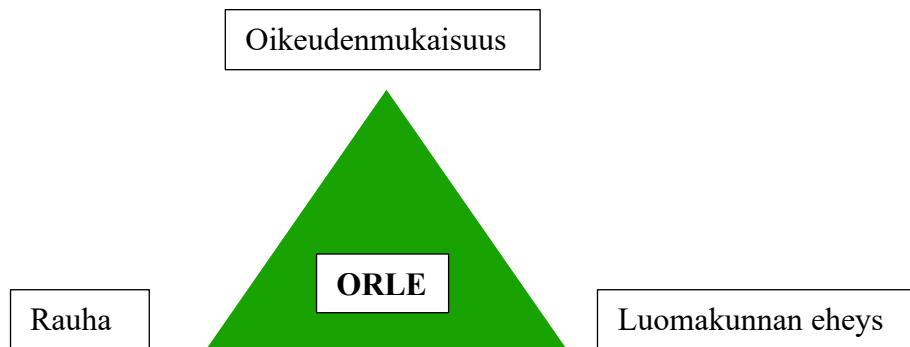
Lähtökohtana toisiin yhteisöihin, myös toisenlaisiin hengellisiin virtauksiin, tutustumisessa ei tarvitse olla pelko, vaan kiinnostus ja arvostus. Monissa tämän ajan hengellisissä virtauksissa, kuten vaikkapa vanhojen luonnonsuojelun nykymuodoissa, on samaa kaipausta kokonaisvaltaisempaan luontoyhteyteen kuin kristityillä nuorilla. Toinen toistaan kunnioittavassa yhteistyössä on mahdollisuuksia.

Paikallisessa ja maailmanlaajassa verkostoitumisessa teknologia voi palvella yhteyden ja yhteistyön luomista.

Kristillinen lähimmäisenrakkaus ei tunnusta rajoja. Lähimmäisiä ovat ihmiset aivan lähellä, mutta myös eri puolilla maailmaa, esimerkiksi nälästä ja sodista kärsivät. Lähimmäisiä ovat he, jotka jo tällä hetkellä kärsivät ilmastonmuutoksen seurauksista, kuten piinaavista kuivuuskausista.

Lähimmäisenrakkaus ylittää ajan rajat. Vielä syntymättömille, tuleville sukupolville on turvattava oikeus hyvään elämään ja mahdollisuus iloita monimuotoisesta luonnosta.

Lähimmäisiämme ovat myös muut lajit: kasvit, puut, metsien ekosysteemit, maaperän sienirihmastot, pörriäiset, norpat, sudet... Lähimmäisenrakkaus vaatii, että ihminen vähentää tarvitsemaansa tilaa, jotta toisille lajeille jää elinympäristöjä ja rauhaa elää lajityypillistä elämää.

YK:n *kestävän kehityksen* eri ulottuvuudet havainnollistavat myös hyvin oikeudenmukaisuuden ja ekologisen kestävyuden yhteenkuuluvuutta ja keskinäisriippuvuuksia. Kestävällä kehityksellä tarkoitetaan toimintaa, joka turvaa nykyisten ja tulevien sukupolvien hyvinvoinnin. Se rakentuu kolmesta toisiaan täydentävästä ulottuvuudesta:

1. Ekologinen kestävyys

Ekologinen kestävyys tarkoittaa luonnonvarojen ja ekosysteemien säilyttämistä. Se edellyttää ilmastonmuutoksen hillintää, luonnon monimuotoisuuden turvaamista ja ympäristöä kuormittavien toimintatapojen vähentämistä.

2. Sosiaalinen kestävyys

Sosiaalinen kestävyys korostaa ihmisten hyvinvointia, yhdenvertaisuutta ja yhteisöllisyyttä. Se tarkoittaa oikeudenmukaisia rakenteita, osallisuutta ja turvallisuutta kaikille – niin paikallisesti kuin globaalisti.

3. Taloudellinen kestävyys

Taloudellinen kestävyys liittyy resurssien tehokkaaseen ja vastuulliseen käyttöön. Se tukee pitkäjänteistä kasvua, työllisyyttä ja vakautta ilman, että taloudellinen toiminta heikentää ympäristöä tai ihmisten elinoloja.

Kestävyiden ulottuvuudet ovat toisiinsa kytkeytyviä; todellinen kestävyys syntyy vasta, kun eri ulottuvuuksien näkökulmat ovat tasapainossa. Tasapainon saavuttamiseksi YK on asettanut 17 tavoitetta (Agenda 2030). Näihin tavoitteisiin kaikki YK:n jäsenmaat, Suomi mukaan lukien, ovat sitoutuneet. Myös Suomen evankelis-luterilainen kirkko haluaa omalta osaltaan edistää tavoitteiden toteutumista. www.kestavakehitys.fi

Jos reilun talouden ja oikeudenmukaisuuden teemojen tärkeyttä halutaan perustella Raamatulla, löytyy sieltä runsaasti aineistoa. Vanhan testamentin profeetat käsittelivät näitä teemoja. Jeesus puhui paljon siitä, ettei pidä antaa mammonan eli rahan, vallan ja maineen kiusausten syrjäyttää sitä, että ihminen kiinnittää katseensa jumalasuhteeseensa ja lähimmäisensä tarpeisiin. Esimerkiksi Vuorisaarnassaan Jeesus toteaa: ”Te ette voi palvella sekä Jumalaa että mammonaa.” (Matt. 6: 24) Jeesus rikkoi monin tavoin ihmisten tekemiä rajoja halutessaan vapauttaa ihmisiä turhista taakoista.

Eläinteologiaa

Ihmiskeskeisyydestä ja luonnonhallinnasta uuteen suhteeseen

Kirkon elämässä ja teologiassa eläimiä ei yleensä ole pidetty tärkeinä, on oltu välinpitämättömiä eläinten kärsimykselle ja sukupuuttooaallon todellisuudelle. Tässä asiassa kristittyjen on tehtävä parannus eli mielenmuutos.

Eläimillä on oma arvonsa Luojan luomina, ei vain ihmisen hyödyn kannalta. Tarvitaan siis syvempää ekoteologiaa, jossa luomakunta mielletään subjektina. Esimerkiksi Franciscus Assisilaisella oli minä-sinä -suhde luotujen kanssa.

Meidän ajassamme tavoitteena olkoon mahdollisimman tasaveroinen suhde ihmisen ja muiden eläinten välillä. Ihmisellä on kyllä oma erityinen vastuunsa palauttaa maan tasapainoa. Kristittyjen tehtävä on koettaa nähdä maailma muiden lajien silmin. On pidettävä huolta niiden elintilasta eli käytännössä ihmisten tulee pienentää tilaa, jota he itselleen vaativat.

Tämä voi tapahtua sitä kautta, että palautetaan arvoonsa yksinkertaisen elämän viisaus. Vähennetään turhaa kulutusta. Seurakunnissakin on tarpeen tarkastella metsiä muustakin kuin taloudellisesta näkökulmasta – metsillä on suuri ekologinen arvo hiilen sitojina ja monimuotoisen elämän koteina. Seurakunnat voivat suojella ja ennallistaa osan metsistään ja soistaan.

Seurakunnissa, kouluissa ja kodeissa nopeavaikutteinen tapa pienentää ekologista jalanjälkeä on suosia yhä enenevästi kasvisruokaa. Sen tulee olla monipuolista, ravitsevaa ja hyvänmakuista.

Eläinteologiassa eläimillä on itseisarvonsa, mutta se miten eläimet voivat, vaikuttaa myös ihmisen hyvinvointiin. Ilman eläimiä ihminen on yksinäinen. Jos lajikato yhä etenee, ilman eläimiä ihminenäkään ei voi elää.

Kristillisen teologian on aika mennä itseensä ja suostua uudistumaan niin että painopisteet siirtyvät pois päin luonnonhallinnasta ja ihmiskeskeisyydestä. Tilalle tulee jotain paljon parempaa, syvä yhteenkuuluvuuden tunne ja rakkaus kaikkien luotujen kesken, ilo yhteisestä elämästä.

Jokaisen eläimen pyhyys

Sekä kristillinen traditio että vanha suomalainen ajattelumaailma sisältävät ajatuksen, että luomakunta on pyhä. Tästä seuraa, että myös jokainen eläin on pyhä. Mitä tällaisen ajatuksen sisäistämisestä seuraa käytännössä?

Pyhydentunnosta seuraa rajan taju siinä, miten eläimiä voi kohdella. Suunnanmuutoksen tarvetta näkyy esimerkiksi teollisen mittakaavan maataloudessa, tehometsätaloudessa, koe-eläinten kohtelussa ja turkistarhauksessa. Viemme eläimiltä niiden tarvitsemaa elintilaa ja aiheutamme eläimille kärsimystä, kun ne eivät voi toteuttaa lajityypillistä käyttäytymistään. Osa kärsimyksestä on turhaa, kuten turkistarhaus nykyisessä maailmassa, jossa lämpimänä pysymiseen on vaihtoehtoja.

Tämä tematiikka koskettaa jokaista meistä, kun mietimme mitä syömme, miten pukeudumme tai millaista kosmetiikkaa ostamme. Nuoret tulevat erilaisista tilanteista; toisille eläinten oikeudet ovat sydämen asia, toisten kotimaatilalla kenties kipuillaan taloudellisessa ahdingossa nykyisessä EU-Suomessa. Aihetta ei ole helppoa käsitellä, mutta se on silti tärkeää. Eläinten kohtelu on yksi ahdistusta aiheuttava pohjavire yhteiskunnassamme.

Ystävyys eläinten kanssa: esikuva tulevasta paratiisista

Vanhassa suomalaisessa maailmankuvassa eläimet, kuten esimerkiksi karhu, miellettiin läheisinä sukulaisina. Eläimiä kunnioitettiin, vaikka niitä tapettiin ruoaksi.

Kristillisille mystikoillekin eläimet ovat olleet sisaria tai veljiä. Esimerkiksi Franciscus Assisilaiselle Gubbion susikin oli veli susi. Varhaisen kirkon erämaaisät ja -äidit ystävystyivät eläinten kanssa. Ystävyys ja auttaminen oli vastavuoroista. Samoin myöhemmin kirkon historiassa kelttiläiset pyhimykset rakastivat eläimiä: pyhä Melangell suojeli jäniksiä ja pyhän Cuthbertin jalkoja meren rannalla lämmittivät saukot.

Karjalan metsissä eli 1800-luvulla pyhä Serafim Sarovilainen. Hänestä kerrotaan, miten hän ystävystyi karhun kanssa.

Pyhät ihmiset ymmärsivät tällaisen ystävyuden olevan esikuva tulevasta harmonian ajasta, paratiisista. Jo Vanhan testamentin profeetta Jesaja oli sellaisesta nähnyt näkyjä (esim. Jes. 55:25, jossa susi ja karitsa käyvä yhdessä laitumella).

Luontohengellisyysden teologiaa

Lähdetään ulos

Luontohengellisyysden voi ymmärtää spiritualiteettia painottavana, käytännönläheisenä ekoteologiana. Sen perusele on yksinkertainen: lähdetään ulos. Toteutetaan kaikenlaista oppimista ja yhdessäoloa monipuolisesti Luojan avoimen taivaan alla.

Luonnossa oleminen itsessään rauhoittaa ja hoitaa ihmistä. Luonnon kauneus ja eläinten kohtaaminen ilahduttavat (punkit tietysti vähemmän, ja kannattaa opetella toimimaan oikein: pukeutumaan sopivasti ja tekemään punkkitarkastuksia). Rippikoulun oppimistuokioita kannattaa toteuttaa mahdollisuuksien mukaan ulkoilmassa tai vaikkapa kodassa. Perinteinen leirinuotiolla istuskelukin on hyvä säilyttää arvossaan. Tällaiset perinteet auttavat nuoria pysymään kiinni elämän perusasioissa, kuten fyysisessä yhteydessä luontoon.

Luontohengellisyysden taustalla on kokonainen ihmiskäsitys, jossa ihminen on ruumiin ja sielun jakamaton kokonaisuus. Tällainen on Raamatun maailman seemiläinen ymmärrys ihmisestä ja hyvin samantyyppinen on kotoperäinen suomalainen ihmiskäsitys. Ajatellaanpa vaikkapa saunomista, miten koko ihminen saunoessaan lepää, virkistyy ja uudistuu. Moni kokee saunomisen ja uimisen hyvin hengellisinä asioina.

Luontohengellisyysdessä halutaan ruokkia kaikkia aisteja. Lähdetään ulos luomakunnan keskelle kokemaan yhteenkuuluvuutemme sen kanssa aisteillamme, ihollamme, maana jalkojemme alla. Kristinuskossa käsitys ruumiillisuudestamme on lähtökohtaisesti hyvin myönteinen, vaikka kirkon historiassa kielteisiäkin painotuksia on ilmennyt.

Käsillä tekeminen auttaa monia oppimisessa ja mieleen painamisessa. Vaikkapa pienen riitin toteuttaminen luonnon tarjoamista aineksista voi antaa aivan uudenlaisia oivalluksia. Liike ja leikki ovat rippikoulussa tärkeitä. Itse tehty taidekin voi koskettaa syvältä.

Hiljentymisen luonnon keskellä tuo yhteen liian kauan erillään pidettyjä asioita. Silloin voi saada kosketuksen siihen, miten saman Jumalan voi kohdata luonnon keskellä ja ehtoollisleväissä kirkon alttarilla. Luontohengellisyysden teologia johtaa irtautumaan ihmiskeskeisyydestä, kohti Jumalakeskeisyyttä ja Jumalan kohtaamista luoduissaan.

Raamattu on syntyjään pitkälti ulkoilmakirja. Vanhan testamentin alkukertomukset tai muistot Jeesuksen elämästä ja opetuksista kulkivat pitkään eteenpäin suullisesti, ennen kuin niitä alettiin kirjoittaa muistiin. Voi kuvitella, että lukemattomilla iltanuotioilla ihmiset ovat kertoneet näitä olennaisia kertomuksia toisilleen, ja ennen muuta kasvaville lapsilleen. Tämän voi pitää mielessään kun opiskellaan Raamattua ja tätä perinnettä voi itse jatkaa.

Yhteys paikkaan

Monille jollain tietyllä luonnonpaikalla on erityistä merkitystä, hengellistäkin. Mielipaikkaan vetäytyy usein rauhoittumaan ja saamaan perspektiiviä elämän kipeisiin asioihin. Luonto lohduttaa – Jumalan armon toimintaa sekin. Oma mielipaikka voi olla ”ohut paikka”, jossa Jumalan todellisuus tuntuu olevan luontevasti lähellä.

Jeesuskin vetäytyi usein ulos luomakunnan keskelle hiljaiseen rukoukseen. Hän kehotti katselemaan kedon kukkia ja taivaan lintuja. Nuorten kanssa voi soveltaa tällaista vetäytymistä hetkeksi yksin hiljaisuudessa luomakunnan keskelle, johonkin kutsuvaan paikkaan. Nuoria voi kehottaa kertomaan ajatuksensa tai huolensa valitsemalleen puulle tai kannolle tai kukkaselle. Ja sitten kuulostelemaan, mitä luomakunta mahdollisesti vastaa hiljaisuudessa. Luomakunta saa olla hengellinen ohjaaja.

Yhteys johonkin tärkeään luonnonpaikkaan tarjoaa mahdollisuuksia arkipäivän haltioitumiseen, lumoutumiseen luonnon kauneudesta tai ihmeellisistä yksityiskohdista. Lumoutumiselle voi avata mahdollisuuksia esimerkiksi niin, että vetäydytään pimeään vuodenaikaan taajamien valosaasteesta kauemmas ja ihmetellään tähtitaivasta.

Kirjailija Anni Kytömäen mukaan tieto muuttuu toiminnaksi lumoutumisen kautta. Ajantasainen tieteellinen tieto luonnosta ja sen tilanteesta on tärkeää, se on otettava vakavasti ja tehtävä sen pohjalta käytännön ratkaisuja luonnon tasapainon palauttamiseksi. Mutta nuori saattaa ahdistua tiedosta, ellei hän samalla löydä teitä eteenpäin, ekologiseen elämänmuutokseen ja muuhun toimintaan luonnon hyväksi.

Lumoutuminen ja hengellisyyden syvätkä sisältävät toisenlaista tietoa kuin tiede, mutta tuo toisenlainenkin tieto on äärimmäisen merkityksellistä. Se on tietämistä, joka liikuttaa ihmistä sanan molemmissa merkityksissä: se koskettaa tunteita ja se saa liikkeelle.

Uskon tieto on luonteeltaan paradoksaalista, sekä että -tietoa. Esimerkiksi usko ylösnousemukseen voi tieteellisen maailmankuvan näkökulmasta tuntua absurdilta, käsittämättömältä. Mutta luontohengellisyyden lähestymistapa voi avata tuota kristitylle niin perustavaa luottamusta siihen, että elämän voimat voittavat kuoleman voimat. Usein tarvitaan myös riittien kieltä, kun lähestytään elämän suurimpia mysteereitä.

Katoavaisuudesta

Yksi ekoteologisestikin painava teema on ihmisen taju katoavaisuudestaan. ”Maasta sinä olet tullut ja maaksi sinun pitää jälleen tulla.” Miten suhtautuvat toisiinsa luonnon kiertokulkuun palaaminen kuoleman jälkeen ja lupaus taivaasta? ”Jeesus Kristus Vapahtajamme herättää sinut viimeisenä päivänä.”

Tässäkin näkyy uskon paradoksaalisuus eikä keskellä tätä äärirationaalista kulttuuriamme ole ihme, jos nuoren(kin) on vaikea ymmärtää sitä. Rippikoulussa avataan uskon kielen ominaisluonnetta, opitaan symbolien ja riittien kieltä, ymmärretään että elämän ja kuoleman syvimpiä salaisuuksia on hyvä lähestyä hiljaisuuden ja runon kielillä.

Ymmärrys omasta katoavaisuudesta kirkastaa elämän värit. Jokainen päivä on arvokas lahja. Kuolema on osa suurta kokonaisuutta, eikä sitä kannata paeta kaikin voimin, niin kuin valtakulttuurimme ohjaa tekemään. Usko Kristukseen auttaa kohtaamaan kuoleman karuuden, luopumisen rakkaista ihmisistä, eläimistä ja lopulta omasta elämästä.

Ihminen on maata. Hän on maasta tullut, yksi maan asukas lukemattomien lajien yhteydessä. Kuoltuaan hänen ruumiinsa palaa jälleen maaksi, ravinnoksi toisille maan asukkaille. Ihminen saa palata maan syliin. Mutta jotain hänestä myös jää elämään, Jumalan muistissa. Hautajaisvirressä 242 puhutellaan maata:

”Maa, siis ota nyt tämä ruumis, se ollut on temppele Herran. Ja Luojaansa kutsusta nousee se täydellisyyteensä kerran.

Jää rauhaan! Nyt peittele, multa, ja varjele saamasi laina. Ken Poikansa kuolleista kutsui, on luotunsa muistava aina.”

Uskontunnustuksessa monille tuottaa vaikeuksia yhtyä kohtaan ”uskon ruumiin ylösnousemuksen”. Mutta tuota mysteeriä voi lähestyä Raamatun kokonaisvaltaisen ihmiskäsityksen kautta. Sen mukaan ylösnousemuksessakin ihminen on ruumiin ja sielun erottamaton kokonaisuus, vaikkakin jollain meille vielä salatulla tavalla.

Maa on Raamatun kieltä. Esimerkiksi sana ympäristö on ihmiskeskeisempi ja teknisempi. Maalla tarkoitetaan tässä koko luomakuntaa, vesiä, metsiä, kasveja, eläimiä ja bakteereja, koko suurta elämän rihmastoja. Psalmi 66 (jakeet 1 ja 4) mukaan maa on toimija, subjekti: ”Kohota Jumalalle riemuhuuto, maa, riemuitkaa, maan asukkaat” ja ”Koko maa kumartuu eteesi, koko maa laulaa kiitostasi ja ylistää nimeäsi.”

Materiaalivinkki katoavaisuuden teemoihin ja hautausmaihin liittyen: [Toivon puutarha](#)

Siirtymä kohtuuden kulttuuriin

Luontohengellisyyden lähestymistapa tarjoaa paljon mahdollisuuksia kokea luomakuntayhteys hoitavana ja ilahduttavana. Mutta kristilliseen hengellisyyteen kuuluu aina myös profeettallinen sävy. Miten luontohengellisyys ja luonnosta lumoutuminen voi johtaa toimimaan sen puolesta, että todella pidämme maan kaikkine lajeineen ja ekosysteemeineen pyhänä?

Nuorisotyössä kukoistaa usein nuorten idearikkaus ja rohkeus ajatella uusin tavoin. Otetaan tästä kappia. Toisaalta voi pohtia mahdollisuuksia luoda yhteyksiä eri sukupolvien välillä. Ehkäpä isovanhempien sukupolvesta löytyy vielä heitä, jotka ovat eläneet kohtuullisemmassa kulttuurissa aivan hyvää elämää. Eri-ikäiset voisivat vaihtaa ajatuksia tästä ja etsiä yhdessä tämän ajan kohtuuden kulttuuria.

Ajattelun ja elämäntavan muuttaminen on haastavaa. Tarvitaan avuksi hengellisyyden voima. Kun elämän syvin mieli löytyy jumalayhteydestä, ihmisten välisestä rakkaudesta ja rakkaudesta luontoon, ei tarvitse täyttää sisäistä tyhjiötä esimerkiksi ostamisella ja omistamisella.

Kohtuuden kulttuuria rakennetaan verkostoituen ja hakeutuen yhteistyöhön ekumeenisesti, uskontojen välillä ja kansalaisliikkeiden kanssa (Ks. esim. www.kohtuusvaarassa.com kohtuullisuuden teemoista). Kehitetään rihmastoja!

Materiaalivinkkinä myös: [Ei kestä! - Changemakerin materiaalipaketti ylikulutuksesta](#)

Nuori seurakuntalaisena ja Kristuksen kirkon jäsenenä

Rippikoulusuunnitelman *Suuri ihme* tavoitteisiin kuuluu myös, että nuoret kokevat yhteyttä seurakuntaan ja tahtovat kuulua Kristuksen kirkkoon.

Ekoteologia tarjoaa lisänäkökulmia siihen, mitä voi olla elämä nuorena kristittynä tässä ajassa, millaista voi olla syvenevä ymmärrys siitä mitä Jeesuksen seuraaminen tarkoittaa nyt.

Nuoria tarvitaan! Miten tehdä teologiaa yhdessä nuorten kanssa? Ja luomakunnan kanssa? Vapautuksen teologioissa korostetaan, että jokainen ihminen on teologi – hän on oman Jumalasuhteensa asiantuntija ja hänen omilla ajatuksillaan on arvoa.

Rippikoulussa nuorelle tarjotaan kokonaiskuvaa kristinuskon keskeisestä olemuksesta. Uskomme on ylösnousemususkoa. Tämä on tulevaisuudenuskon ja toivon peruskallio – elämme maailmassa, jossa ylösnousemus on todellisuutta, joten mikään ei enää voi olla toivotonta.

Jo Vanhan testamentin profeetat lohduttivat Jumalan lupauksilla: ”Minä annan teille tulevaisuuden ja toivon.” (Jer. 29: 11). Uusi testamentti kertoo, miten sydänjuuriaan myöten murheelliset ja pelokkaat oppilaat muuttuivat kun he kohtasivat Ylösnousseen. Ensin Magdalan Maria puutarhahaudalla (Joh. 20) ja sitten muut Jeesuksen lähipiiriin kuuluvat. Heistä tuli rohkeita Jeesuksen ilosanoman viestinviejiä.

Kristitylle kaste on kertaluonteinen mielenmuutoksen, uuteen elämään astumisen sakramentti. Ehtoollinen on toistuva voiman ja rohkeuden ateria. Ehtoollisen toinen nimitys on eukaristia eli ilon ateria.

Muistetaan, että myös luonnosta iloitseminen ja nauttiminen on tärkeää!

Raamatun antia

Kristityn vastuu luomakunnasta ei liity pelkästään luomisen teemoihin. Kolmiyhteinen Jumala on läsnä luodussaan ja tämän ajan ekoteologia voi ammentaa siitä monipuolisesti.

Luoja:

- * ihmisen vastuu luomakunnan tasapainon vaalimisesta
- * pois päin luonnonhallinnasta eli irtautuminen ajatuksesta, että ihminen voi rajoituksetta vallita ja käyttää luontoa hyväkseen
- * pois päin ihmiskeskeisyydestä: esimerkiksi luomiskertomuksessa ihmisen luomiselle ei ole omaa päivää, vaan kuudes päivä oli yhteinen maaeläinten ja ihmisen luomiselle (1. Moos. 1: 24-27)
- * luomisen huipentuma ei ollut ihmisen luominen, vaan sapatin lepo! Ihminen ei ole ”luomakunnan kruunu” vaan osa suurta ja ihmeellistä rihmasto

(Ks. myös Panu Pihkalan *Luonto ja Raamattu* sekä [Kirkon ilmasto-ohjelman Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus](#), ”Raamattu ympäristövastuun ja muutosvoiman lähteenä”, luku 2,2, s.22.)

Jeesus:

- * Jeesuksen kärsimys ja luomakunnan kärsimys liittyvät toisiinsa
- * samoin Jeesuksen ylösnousemus ja koko luomakunnan toivo. Tästä kirjoittaa Paavali, Room. 8: 18-25.
- * Jeesuksen kehoitus hiljaiseen rukoukseen ja mahdollisuus vapautua ylikulutuksesta
- * Jeesukselle keskeisen tärkeä kehoitus mielenmuutokseen sisältää tässä ajassa myös kehoituksen ekologiseen kääntymykseen kohti kestäväää elämäntapaa
- * Jeesus rikkoo ihmisten tekemiä sosiaalisia rajoja ja hakeutuu heidän seuraansa, joita ”kunnolliset” ihmiset halveksivat:
 - kansallisuus ja uskonto: samarialainen lähimmäisenrakkauden esikuvana (Luuk. 25-37), roomalainen sadanpäällikkö uskon esikuvana (Luuk. 7: 1-10) ym.
 - sukupuoli: Jeesus keskustelelee tasaveroisesti naistenkin kanssa (esim. Joh. 4, Jeesus ja samarialainen nainen) ja puolustaa naisia (esim. Joh. 8: 1-11), parantaa tyttöjä ja naisia (esim. Luuk. 8: 40-56), arvostaa rakkaudellista kosketusta (Luuk. 7: 36-49)
 - arvostaa lapsia, toisin kuin yleensä sen ajan kulttuurissa: hän kehottaa tulemaan lasten kaltaisiksi ja siunaa lapsia (esim. ”lasten evankeliumi” Mark. 10: 13-16)

Pyhä Henki:

Hengen vertauskuvia Raamatussa:

- kyyhkynen (mm. Jeesuksen kasteessa, Mark. 1: 9-10)
- tuli (helluntain liekit Ap.t. 2: 1-4, myös Room 12: 11 ”olkaa innokkaita, palakoon teissä Hengen tuli”)
- tuuli (puhaltaa missä tahtoo, Joh. 3: 8)
- ”Jumalan henki on minut tehnyt, Kaikkivaltiaan henkäys antaa minulle elämän.” Job. 33: 4
- Hengen uudistavat tuulet, esimerkiksi Hes. 37: 1-14 – Jumalan henki herättää kuivat luut eloon
- hengitys – Ylösnoussut puhalttaa henkensä oppilaiden päälle (Joh. 20: 22)

Vanhan testamentin keskeistä antia

Psalmit: ylistystä, maa toimijana

* Esim: ”Maa, kohota Herralle riemuhuuto! --- Pauhatkoon meri kaikkineen, juhlikoon maa, juhlikoot sen asukkaat! Taputtakoot virrat käsiään, yhtykööt vuoret niiden iloon Herran edessä, sillä hän tulee ja tuo maailmaan oikeuden.” Ps. 98: 4, 7-8

Profeetat: valitusta ja tulevaisuudentoivoa

Kirkkokäsikirjassa Luomakunnan sunnuntain kohdalla kaksi vahvaa tekstiä:

- * Hoos. 4: 1-3 ”maa muuttuu aavikoksi” ja
- * Joel 2: 21-24 ”autiot laitumet tulevat jälleen vihreiksi”

Näistä voi kehitellä oppimistuokion: Mitä pelkää? Mitä toivot? Ja jatkaa pohtimaan, miten harmaasta kädenjäljestä voisi tulla vihreä (esim. työskentely *Oma vihreä kädenjälki*)

Työskentelyn pohjalta voi valmistaa yhdessä nuorten kanssa konfirmaatiomessun saarnan (idea alun perin Panu Pihkalan).

Viisaukirjallisuus

Viisaus:

* naispuolinen Raamatun hahmo, mukana jo luomisessa, Sananlaskut 8:

22 »Minut Herra loi ennen kaikkea muuta,
luomisensa esikoisena, ennen taivasta ja maata.
23 Iankaikkisuudesta minä sain alkuni,
kaiken alussa, ennen kuin maata oli.
24 Kun synnyin, ei syvyyksiä vielä ollut,
ei lähteitä tuomaan niiden vettä.
25 Ennen kuin vuoret pantiin sijalleen,
ennen kuin oli kukkuloita, minä synnyin,
26 ennen kuin hän teki maat ja mannut,
ennen kuin oli hiekan jyvääkään.
27 Olin läsnä, kun hän pani taivaat paikoilleen
ja asetti maanpiirin syvyyksien ylle,
28 kun hän korkeuksissa teki taivaan pilvet

ja sai syvyyden lähteet kumpuamaan,
29 kun hän pani merelle rajat,
loi rannat patoamaan sen vedet,
ja kun hän lujitti maan perustukset.
30 Jo silloin minä, esikoinen, olin hänen vierellään,
hänen ilonaan päivät pitkät,
kaiken aikaa leikkimässä hänen edessään.
31 Maan kiekko oli leikkikalunani,
ilonani olivat ihmislapsat.

* Vanhan testamentin Viisaus rinnastuu Uuden testamentin Logokseen eli Sanaan, siis Kristukseen.

Ks. Joh.1:1–4

”Alussa oli Sana. Sana oli Jumalan luona, ja Sana oli Jumala. Jo alussa Sana oli Jumalan luona. Kaikki syntyi Sanan voimalla. Mikään, mikä on syntynyt, ei ole syntynyt ilman häntä. Hänessä oli elämä, ja elämä oli ihmisten valo.”

Job

* Raamatussa käydään sisäistäkin keskustelua, onko ihmisellä oikeus hallita muuta luontoa.
* Jobin kirjassa Jumala kumoo tuon hallintavallan, luku 39:

9 Suostuuko villihärkä sinua palvelemaan
tai yöpymään sinun syöttöruuhesi ääressä?
10 Ohjaatko sinä sitä köydellä pellon vaolle,
äestääkö se laakson peltoja sinun talutusnuorassasi?
11 Sen voimat ovat suuret, mutta voitko luottaa siihen,
voitko panna sen tekemään työt puolestasi?
12 Uskotko, että sen avulla saat satosi talteen,
sekö tuo viljasi puimatantereelle?

* Jobin kirjaa kannattaa lukea myös näistä luvuista (38-42), niissä näkyy maailmantulkinta, jossa ihminen ei ole kaiken keskus.

Laulujen laulu

* Raamattu sisältää kirjan, jossa juhlietaan luonnon kauneutta ja runsautta sekä ihmisten välistä eroottista vetovoimaa
* maan kauneus ja ihmiskehon kauneus kietoutuvat toisiinsa kautta koko runoelman

Ks. myös Jaakko Löytyn ja Anna-Mari Kaskisen nuorten veisu *Taas yllemme aurinko saa*
& VK 967 Nousta sain aamuun

Vapautuksen teologian perusteita

* Luuk 4: 16-21 Jeesuksen ”ohjelmanjulistus” köyhien ja sorrettujen vapauttamisesta
* Matt 25: 31-40 vertaus viimeisestä tuomiosta, vähäisimpien auttamisesta
* Aamos 5: 7-15, 21-24; 8: 4-8 profetaan huuto oikeudenmukaisuuden puolesta
* Jes 41: 17 -20 Jumala pitää huolta köyhistä ja kurjista

- * Jes. 58 oikea paasto
- * Gal 3: 26-28 seurakunnassa juutalaiset ja kreikkalaiset, miehet ja naiset ovat tasavertaisia

Eläinteologiaa

- * lähimmäisenrakkaus: rakkauden kaksoiskäsky (Matt. 22: 37) ulottuu myös sisariimme ja veljiimme eläimiin
- * VT: maaeläimet ja ihminen luotu samana päivänä 1. Moos. 1: 24-31, yhteenkuuluvuus
- * Luomiskertomuksessa on kehoitus ”vallitkaa” muuta luomakuntaa (1. Moos. 1: 28), mutta Raamatun antama kokonaiskuva kertoo, ettei se tarkoita rajatonta oikeutta hyödyntää muuta luontoa
- * ihmisellä on vastuu varjella ja pitää huolta luomakunnan tasapainosta
- * luomakunta on pyhä, siksi jokainen eläinkin on pyhä ja kunnioituksen ja huolenpidon arvoinen

Kohtuullisuudesta

- * Sananlaskut 30: 7-9

Kahta minä sinulta pyydän –
 niin kauan kuin elän, älä niitä kiellä:
 8 pidä minusta kaukana vilppi ja valhe,
 älä anna köyhyyttä, älä rikkautakaan.
 Anna ruokaa sen verran kuin tarvitsen.
 9 Jos saan kovin paljon, saatan kieltää Jumalan
 ja kysyä mielessäni: »Mikä on Herra?»
 Jos ylen määrin köyhdyn, saatan varastaa
 ja vannoa väärin, rikkoa Jumalani nimeä vastaan.

- * UT: Jeesus kehotti jakamaan omastaan, suostumaan vapaaehtoiseen köyhtymiseen ja pitämään huolta tarvitsevista

Muutos ja tulevaisuudenusko

- Jeesus ja mielenmuutos: koko elämän suunnanmuutos (Mark. 1: 14-15)
- Room 12: 2: älkää mukautuko tämän maailman menoon, vaan muuttukaan, uudistukaa mieleltänne
- Room 8: 20: koko luomakunnalla on toivo
- tulevaisuudenusko: Jer 29: 11 ”Minun ajatukseni ovat rauhan eivätkä tuhon ajatuksia: minä annan teille tulevaisuuden ja toivon.”
- Ps. 104 on kokonaisuudessaan hieno luomakuntapsalmi, jonka lopussa sanat: ”Kun lähetät henkesi, se luo uutta elämää, näin uudistat maan kasvat” (jae 30)
- Ilmestyskirjan rohkaiseva näky uudesta taivaasta ja uudesta maasta: Jumala pyyhkii joka ainoan kyöneleen (Ilm. 21: 1-4)
- Jaakko Löytyn *Martin Luther Kingin laulu* – avataan nuorille ajatus Mooseksesta, joka ei päässyt Luvattuun maahan asti, mutta tyytyi näkemään sen, sekä Kingistä, joka kamppaili mustien ihmisoikeuksien puolesta vaikka tiesi, että voi itse kuolla ennen kuin näkee oikeudenmukaisuuden voittavan.
- Pekka Simojoki & Anna-Mari Kaskinen: *Elämä on nyt*

Materiaaleja

[Juurimessu](#)

Vaeltava messu ks. teos Elämänmakuinen messu
Metsäkirkko: ks. teos 40 tapaa kohdata pyhä

[Kirkon ilmasto-ohjelma: Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus](#)

[Hiilineutraali kirkko 2030](#)

[Kirkon ympäristödiplomi](#)

[Ekopaasto - Evl.fi](#)

[Changemaker](#)

- mm. ylikulutuksesta ja kohtuullistamisesta: [Ei kestä! materiaalipaketti](#)

[Godfulness](#)

[Pyhiinvaellus Suomi](#)

[Hiljaisuudenystävät](#)

[Roska päivässä -liike](#)

[Tee siilille pesä – WWF Suomi](#)

[Ryhdy hotellinpitäjäksi! Näin rakennat hyönteishotellin kotipihaan | Luonto | Yle](#)

[Jokaisenoikeudet - Retkeily & ulkoilu - Luontoon](#)

Kirjallisuutta

Kirjallisuutta oppimistuokioihin ja hiljentymishetkiin

Aitlahti, Kaisa, Keränen-Pantsu, Raili ja Mäkinen, Aulikki: Lattiakuvat ja kestävä tulevaisuus. Lasten Keskus 2024.

Bader, Wolfgang (toim.): Aurinkolaulu. Franciscus Assisilaisen rukouksia. Suomeksi toimittanut Seppo A. Teinonen. WSOY 1988.

Jansa, Kati (toim.) Junnupostilla. Tyttöjen ja poikien kirkkovuosi. PTK 2010.
- sisältää mm. rukoushetken Luomakunnan sunnuntain teemaan

Jansa, Kati (toim.) Riippumaton Jumala. PTK 2014.
- alussa mm. yksinkertainen kehollinen Aamurukous

Kainulainen, Pauliina: Metsämaja – luontomietiskelyjä maan kielellä. Kirjapaja 2023.
- mm. yksinkertaisia riittejä sovellettaviksi ripareille (esim. Oma pyhä kehä)

Kantala, Pirjo ja Viljanen-Pihkala, Anna-Maija (toim.):
Vihreä rukouskirja. Kirjapaja 2024.

Kiitosakatistos ”Kunnia Jumalalle kaikesta”. Lintulan Pyhän Kolminaisuuden luostari 2016.
- hyvin kauniisti sanoitettua luomakunnan ylistystä
- saatavana myös laulettuna CD-levyllä

Panu Pihkala: ”Eläimet ja kristinusko”
- tiivis ja konkreettinen erillinen kirjanen eläinteologiasta, löytyy myös teoksesta Vihreät riparit
- sisältää myös pohdintakysymyksiä ripariryhmän kanssa

Mäkinen, Aulikki & Koivisto, Johanna (toim.): Elämänmakuinen messu. Nuorten Keskus/ LK-
Kirjat 2008.
- sis. mm. Vaeltavan jumalanpalveluksen materiaalia ja muuta riparien jumalanpalvelukseen
soveltuvaa materiaalia

Nurmi, Suvielise ja Pihkala, Panu: Luontokirkkovoosi. Hartauksia luonnossa ja luonnosta. Lasten
Keskus ja PTK 2013.
- tärkeä perusteos luonnossa toteutettavasta hartauselämästä
- sis. mm. materiaalia ympäri vuoden toteutettavista luontohartauksista

Pihkala, Panu: Luonto ja Raamattu. Kristillisen ympäristökasvatuksen juurilla. LK-Kirjat 2010.

Pirttimaa, Kati: Jumalan oma maailmaa varten. Kristittynä elämisestä. Kirjapaja 2018.
Pirttimaa, Kati: Rukoilemme toistemme puolesta. Kirjapaja 2022.
- nämä kaksi teosta sisältävät puhuttelevia ja ajankohtaisia kelttiläisen perinteen hengessä tuotettuja
rukouksia

Pruuki, Heli (toim.): Ekonistin käsikirja. LK-kirjat 2009.

Pyhän Franciscuksen kukkaset. Suom. ja toim. Seppo A. Teinonen. Kirjapaja 1986.
- sis. mm. alkuperäisen legengan Franciscuksesta ja Gubbion sudesta

Raittila, Anna-Maija: Paratiisini puut. Runoja. WSOY 1999.

Salovuori, Tuomo: Luonnon lahjoja. Hyvinvointia jokaiseen päivään. Kirjapaja 2020.
- antoisa teos luonnon hyvinvointivaikutuksista, hengellisyyttäkin sivuten

Seppänen, Liisa (toim.): Maa jalkojeni alla. Kelttiläisiä rukouksia. Kirjapaja 2018.
- vanhoja, aikaa kestäviä kelttiläisiä rukouksia
- sis. mm. kauniin ruokarukouksen

Sipiläinen, Ilkka: Maailma on Jumalan ruumis. Kirjapaja 2010.
- sis. mm. Lönnebon Rukouksen kompostin äärellä

Teologista taustaa

Aalto, Ilari & Papinaho, Annastiina & Riihihuhta, Larissa & Torkki, Usva: Valo askeleillani –
Pyhiinvaelluksella Suomessa. Kirjapaja 2022.

Habel, Norman C.: ”Is the Wild Ox Willing to Serve You?” – Challenging the Mandate to Dominate” teoksessa *The Earth Story in Wisdom Traditions*. Toim. Norman C. Habel ja Shirley Wurst. Sheffield Academic Press 2001.

Kainulainen, Pauliina: *Missä sielu lepää*. Kirjapaja 2010.

Kainulainen, Pauliina: *Metsän teologia*. Kirjapaja 2013.

Kainulainen, Pauliina: *Suuren järven syvä hengitys – luontosuhde ja kokonainen mieli*. Kirjapaja 2019.

- tässä mm. hiljaisen rukouksen perusajatuksia, liitettynä ekologisiin kysymyksiin

Pauliina Kainulainen: ”Pelastus ekokriisin aikakaudella” teoksessa *Pelastus*. Synodaalikirja 2022.

Kainulainen, Pauliina (toim.) *Pyhän kosketus luonnossa. Johdatus kristilliseen ekoteologiaan*. Kirjapaja 2007.

Kainulainen, Pauliina ja Mäkinen, Aulikki (toim.): *Näen Jumalan toisin. Kristinuskon feministisiä tulkintoja*. Kirjapaja 2006.

Keating, Thomas: *Avoin mieli ja sydän. Kristinuskon kontemplatiivinen ulottuvuus*. Suom. Anni Pesonen. Hiljaisuuden Ystävät ry. 2024.

- yksi esimerkki hengellisestä opettajasta, joka soveltaa kristinuskon vanhan ja syvän mietiskelevän rukouksen perinnettä nykyaikaan

Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus. Suomen ev.-lut. kirkon ilmasto-ohjelma. Kirkkohallitus 2008.

- ekoteologiaa pähkinänkuoressa, mm. luonnon pyhydestä

Kokkonen, Jarmo: *Huomenna kaikki on paremmin. Kirkon kasvatus toivon mahdollistajana*. Kirjapaja 2023.

Kokkonen, Jarmo ja Pihkala, Panu (toim.): *Vihreät riparit*. Lasten Keskus ja Kirjapaja 2014.

Latvus, Kari & Häkkinen, Sakari & von Weissenberg, Hanne: *Köyhien Raamattu*. Kirjapaja 2010.

Latvus, Kari ja Pesonen, Heikki (toim.): *Eläinteologia ja eläinoikeudet kirkon kysymyksenä. Kirkon tutkimus ja koulutus 2023*. Löytyy myös netistä: [Kirkon julkaisut](#)

Mäkinen, Aulikki & Jokela, Eero: *40 tapaa kohdata Pyhä*. PTK ja LK-Kirjat 2011.

- sis. osion Luomakunta, jossa mm. materiaalia metsäkirkon toteutuksesta

Mäkinen, Aulikki (toim.): *Tulevaisuuden sanat. Kirkko kolmannella vuosituhanella*. Kirjapaja 2021.

- erityisesti Elina Hellqvistin ja Eero Jokelan artikkelit tarjoavat kiinnostavia näkökulmia tämän ajan kontekstuaaliseen teologiaan

Pihkala, Panu: *Päin helvettiä? Ympäristöahdistus ja toivo*. Kirjapaja 2017.

Pihkala, Panu: *Mieli maassa. Ympäristötunteet*. Kirjapaja 2019.

Zink, Jörg: *Kuin värit sateenkaaressa. Seitsemän kuvaa Jumalan valtakunnasta*. Suom. Helinä Kuusiola. Kirjaneliö 1988.

Tieteen näkökulmia

Haidt, Jonathan: Ahdistunut sukupolvi. Kuinka älypuhelimeen perustuva lapsuus on aiheuttanut mielenterveyden häiriöiden epidemian. Suom. Kimmo Pietiläinen. Terra Cognita 2024.

- teknologian vaikutuksista nuoriin

- vastapainoksi kirjoittaja käsittelee mm. yhteyttä hengellisiin traditioihin, niiden jaettuihin riitteihin

Kauppinen, Juha: Kertomus Maasta – ratkaisuja ilmastonmuutokseen ja luontokatoon. Siltala 2025.

- työntekijälle ajankohtaista ja selkeää tietoa ekologisesta tilanteesta

Kauppinen, Juha & Toriseva, Janne: Korvaamattomat – kertomuksia maailman avainlajeista. Siltala 2023.

- nuorille hyvin sopiva tiivis ja havainnollinen esitys monimuotoisuuden merkityksestä